

Filosofia antiga

Codi: 100306
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	1
2503702 Ciències de l'Antiguitat	FB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Jesús Hernández Reyes
Correu electrònic: Jesus.Hernandez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Filosofia antiga (6 ECTS) és una assignatura que es considera matèria bàsica de la UAB, programada per al segon any dels següents estudis: Grau en Filosofia i Grau en Ciències de l'Antiguitat.

L'assignatura compleix dos objectius: d'una banda, és principalment l'estudi dels dos autors més importants de la filosofia antiga (Plató i Aristòtil), que alhora són dels més importants de la filosofia en general. D'altra banda, com que l'àmbit d'estudi coincideix historiogràficament amb el del naixement de la filosofia, l'assignatura és també un inici a la filosofia, en la seva singularitat històrica. En aquest sentit, l'estudi dels primers filòsofs es farà a través de dues de les figures més assenyalades: Heràclit i Parmènides.

Competències

Filosofia

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.

- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Ciències de l'Antiguitat

- Dominar l'ús dels instruments específics per a l'anàlisi del món antic, fent especial atenció a les eines digitals.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements daltres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer l'impacte d'alguns aspectes rellevants del món antic en la cultura i la societat contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
2. Assenyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el seu context.
3. Assenyalar i resumir el contingut filosòfic comú a diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
4. Construir arguments filosòfics amb rigor.
5. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
6. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
7. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
8. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
9. Documentar un tema filosòfic i contrastar-ne les fonts.
10. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
11. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
12. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política.
13. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
14. Explicar aspectes de la història de la ciència utilitzant la terminologia pròpia de la disciplina.
15. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
16. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
17. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics
18. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
19. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
20. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
21. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
22. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
23. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
24. Participar en debats sobre fets històrics filosòfics respectant les opinions dels altres participants
25. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
26. Resoldre problemes de manera autònoma.
27. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
28. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

L'assignatura es divideix temàticament en tres blocs:

1. El naixement de la filosofia.
2. La formació platònica dels grans temes i problemes de la filosofia.
3. Característiques principals de la filosofia aristotèlica.

El programa de l'assignatura està format pels següents apartats:

1. El naixement de la filosofia.
 1. El problema del naixement de la filosofia.
 2. Heràclit i Parmènides i la filosofia anomenada "presocràtica".
 3. La "revolució" dels sofistes.
 4. Sòcrates.
2. La formació platònica dels grans temes i problemes de la filosofia.
 1. El problema del *lógos* fals.
 2. El coneixement com a correcció.
 3. L'ésser com a idea.
 4. L'ànima i la vida.
3. Característiques principals de la filosofia aristotèlica.
 1. La *phúsis* i la *techné*.
 2. L'essencialisme i l'hilemorfisme.
 3. La primacia de l'acte sobre la potència.
 4. La felicitat com a fi de la forma de vida humana.
 5. El llegat de Plató i Aristòtil.

Metodologia

Les classes es basen en l'exposició del professor ("classes magistrals"). Amb tot, habitualment hi tenen cabuda debats, comentaris de text i petites exposicions d'alumnes.

La dinàmica de classe fa necessària la lectura fora de l'horari d'aula de textos indicats pel professor.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes	45	1,8	1, 4, 5, 6, 11, 14, 15, 17, 18, 24, 28
Tipus: Supervisades			
Informes	22,5	0,9	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27
Tipus: Autònomes			
Lectures i estudi	75	3	3, 7, 8, 16, 20, 21, 25

Avaluació

L'avaluació consistirà en 3 proves tipus test, al final de cada un dels tres blocs temàtics (de 2 punts cadascuna) i 2 lliuraments d'informes en els períodes entre les proves (de 2 punts cadascun).

L'estudiant que no hagi fet almenys 2/3 de les activitats d'avaluació (3 ítems) es considera "no avaluable".

Es considerarà superada l'assignatura si la mitjana de les cinc activitats és igual o superior a 5.

Abans d'entrar formalment la qualificació final, el professor publicarà la data / hora de la revisió i la nota final. Hi ha un procediment per recuperar activitats avaluades, és a dir, l'assignatura té un calendari de recuperació abans de l'establiment de la nota final, que tindrà lloc entre la finalització de les classes i la data d'avaluació final establerta per la Gestió Acadèmica de la Facultat. Aquesta recuperació pot afectar, si cal, les cinc activitats esmentades anteriorment.

La nota màxima que es pot obtenir si l'estudiant és presenta a l'examen de recuperació és un 5.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Informes	40%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Tres proves	60%	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28

Bibliografia

Edicions de les fonts

Els escrits conservats dels principals filòsofs antics es troben editats a les grans col·leccions de clàssics grecs i llatins. Amb traducció: "The Loeb Classical Library", "Collection des Universités de France" (Fond. G. Budé). Sense traducció: "Bibliotheca Teubneriana" i "Bibliotheca Oxoniensis". Alguns títols es troben també a la col·lecció de la Fundació Bernat Metge.

Edicions de fragments

Diels, Hermann i Walther Kranz. *Die fragmente der vorsokratiker*, 2 vol. i 1 vol. d'índex, Hildesheim: Weidmann, 2004-2018.

Laks, André i Glenn Most. *Les débuts de la philosophie grecque*. París: Fayard, 2016. [Edició anglesa: Loeb edition of *Early Greek Philosophy*, en 9 volums. El volum I conté materials d'introducció i de referència imprescindibles per utilitzar totes les altres parts de l'edició. Els volums II i III inclouen capítols sobre doxografia antiga, antecedents i els jònics des de Ferècides fins a Heràclit. Els volums IV i V presenten els pensadors grecs occidentals des dels pitagòrics fins a Hipó. Els volums VI i VII comprenen sistemes filosòfics posteriors i les seves seqüeles en els segles cinquè i quart. Els volums VIII i IX presenten reflexions del segle cinquè sobre llenguatge, retòrica, ètica i política (els anomenats sofistes i Sòcrates) i conclouen amb un apèndix sobre filosofia i filòsofs en el drama grec.]

Kern, Otto. *Orphicorum fragmenta*, Berlin, 1922.

Untersteiner, Mario i Antonio Battagazzore. *I Sofisti. Testimonianze e frammenti*, Milà: Bompiani, 2009.

Giannantoni, Gabriele. *Socratis et socraticorum reliquiae*, 4 vol. Nàpols: Bibliopolis, 1990.

Algunes traduccions

De Tales a Demòcrit. El pensament presocràtic. Fragments i testimonis, edició i traducció de Joan Ferrer Gràcia. Girona: Edicions de la Ela Geminada, 2011.

De Tales a Demócrito. Fragmentos presocráticos, trad. Alberto Bernabé. Madrid, Alianza, 2016.

Saviesa grega arcaica, Traducció de Jaume Pòrtulas / Sergi Grau. Martorell: Adesiara editorial, 2012.

Los Sofistas. Testimonios y fragmentos, trad. José Solana Dueso. Madrid: Alianza editorial, 2013.

Platón: Traduit al castellà en 9 vols. a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Plató. *Diàlegs*. Barcelona: Fundació Bernat Metge (ed. encara incompleta).

Aristòtil: Traduit al castellà en 18 vols. a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Laercio, Diógenes. *Vidas y opiniones de los filósofos ilustres*. Madrid: Alianza, 2007.

Diccionari de conceptes

Brunschwig, Jackes i Geoffrey Lloyd (ed.). *Diccionario Akal de El saber griego*, Madrid: Akal, 2000.

Històries de la filosofia antiga recomanades

Bréhier, Émile. *Història de la filosofia 1. Antiguitat i edat mitjana*, Barcelona: UAB Servei de Publicacions-Tecnos, 1998.

García Gual, Carlos. *Historia de la filosofía antigua*, Madrid: Trota, 1997.

*Guthrie, W. K. C.. *Historia de la filosofía griega*, edició nova en 3vol., Madrid: Gredos, 2012.

Martínez Marzoa, Felipe. *Historia de la filosofía Antigua*, Madrid: Akal, 1995.

Bibliografia secundària

Bloc temàtic 1.

Berti, Enrico. *En el principio era la maravilla. Las grandes preguntas de la filosofía antigua*. Madrid: Gredos, 2009.

Colli, Giorgio. *El naixement de la filosofia*, Barcelona: Ed. 1984, 2001.

Snell, Bruno. *El descubrimiento del espíritu. Estudios sobre la génesis del pensamiento europeo en los griegos*. Barcelona: Acantilado, 2008.

*Vernant, Jean-Pierre. *Los orígenes del pensamiento griego*, Barcelona: Paidós, 2011.

Williams, Bernard. *Vergüenza y necesidad. Recuperación de algunos conceptos Morales de la Grecia Antigua*. Madrid: Antonio Machado Libros, 2011.

Zellini, Paolo. *Número y "logos"*. Barcelona: Acantilado, 2018.

* Kirk, Geoffrey S.; John Earle Raven i Michael Schofield. *Los filósofos presocráticos*, Madrid: Gredos, 2014.

Laks, André. *Introducción a la filosofía "presocrática"*. Madrid: Gredos, 2010.

Brun, Jean. *Sòcrates*, Barcelona, Edicions de 1984, 2005.

Wilson, Emily. *La muerte de Sócrates. Héroe, villano, charlatán, santo*. Barcelona: Ed. Biblioteca Buridán, 2008.

Bloc temàtic 2.

*Bredlow, Luis Andrés. *Platón Esencial. Todo lo bueno es bello, y lo bello no carece de medida*, Barcelona: Montesinos, 2017.

Görgemanns, Herwig. *Platón. Una introducción*, Santiago de Chile: IES, 2010.

Grube, G.M.A.. *El pensamiento de Platón*, Madrid: Gredos, 2010.

Hare, Richard Mervyn. *Platón*. Madrid: Alianza Editorial, 2009.

Melling, D. J.. *Introducción a Platón*, Madrid: Alianza, 1991.

Ross, Willian David. *Teoría de las ideas de Platón*, Madrid: Cátedra, 1989.

Taylor, Alfred Edward. *Platón*. Madrid: Tecnos, 2014.

*Vegetti, Mario, *Platón. Quince lecciones sobre Platón*, Madrid: Gredos, 2012.

Bloc temàtic 3.

*Calvo, Tomás. *Aristóteles y el Aristotelismo*, Madrid: Akal, 2008.

Düring, Ingemar. *Aristóteles. Exposición e interpretación de su pensamiento*. Mèxic: UNAM, 2005.

Leroi, Armand Marie. *La laguna. Cómo Aristóteles inventó la ciencia*. Córdoba: Guadalmazán, 2017.

Lloyd, Geoffrey Ernest Richard. *Aristóteles. Desarrollo y estructura de su pensamiento*, Buenos Aires: Prometeo, 2013.

Ponsatí-Murlà, Oriol. *Aristóteles*. Barcelona: RBA, 2019.

*Ross, Willian David. *Aristóteles*, Madrid: Gredos, 2013.

Rovira, R.. *Repertorio de definiciones aristotélicas*. Madrid: Escolar y Mayo, 2015.

Vigo, A.. *Aristóteles. Una Introducción*, Santiago de Chile: IES, 2007.

- Els llibres marcats amb * són els especialment recomanats.